

LÁBOD

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

JÓVÁHAGYVA A 179/2017.(XII.19.) HATÁROZATTAL

Lábod Község Önkormányzata
7551 Lábod, Kossuth u. 57.
Tel: 82/548-010

K i v o n a t

Lábod Község Önkormányzatának Képviselő-testülete 2017. december 19-én megtartott soros ülésének jegyzőkönyvéből

Lábod Község Önkormányzatának Képviselő-testülete **vita és ellenszavazat nélkül 7 igen szavazattal** a következő határozatot hozza:

179/2017. (XII. 19.) határozat

1. Lábod Község Önkormányzatának Képviselő-testülete a bemutatott Településképi Arculati Kézikönyv dokumentációjában foglaltakkal egyetért, így azt elfogadja.
2. A Képviselő-testület felhatalmazza a polgármestert, hogy gondoskodjon a Településképi Arculati Kézikönyv elkészítéséhez kapott állami támogatás elszámolása miatt az elkészítés tárgyában kötött Megbízási Szerződés szerinti díjak legkésőbb 2017. december 31-ig történő kifizetéséről.

Felelős: Lassu István polgármester
Határidő: azonnal

Lábod, 2017. december 19.

Lassu István
polgármester

Nagy Balázs
jegyző

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS

2. LÁBOD BEMUTATÁSA

általános településkép, településkarakter

3. ÖRÖKSÉGÜNK

településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK LÁBODON

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

5. AJÁNLÁSOK

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások, építészeti útmutató

6. JÓ PÉLDÁK – ÉPÜLETEK

7. JÓ PÉLDÁK - SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

1. BEVEZETÉS

Az épített és természeti környezet meghatározza az emberi életteret, a minősége jelentősen befolyásolja a közérzetet, a hangulatot, a mentális állapotot. Az esztétikus és harmonikus környezet javítja az életminőséget.

A településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény által előírt feladat az önkormányzatok számára a településképi rendelet megalkotása. A településképi rendeletet a településképi arculati kézikönyv alapozza meg, amely a településképi jellemzők bemutatásának és a minőségi formálásának eszköze. A kézikönyv a lakosság és az építetők számára készülő szemléletformáló kiadvány, amely közérthető módon mutatja be az építéssel és a környezetalakítással kapcsolatos elvárásokat a települési értékek, az arculati jellemzők bemutatása mellett. A kézikönyv feladata, hogy segítse a meglévő településképi javítását, a karakter erősítését és az ezután épülő házak, építmények színvonalát meghatározza, javítsa az esztétikai minőséget, biztosítsa a harmonikus illeszkedést, meghatározza a település karakterjegyeit, a településrészek jellemzőit.

A településarculati kézikönyv alapozza meg a megalkotandó településképi védelméről szóló önkormányzati rendeletet. Az épített és a természeti örökség, a követendő jó példák bemutatásával segítség szeretne lenni a település értékeinek megőrzéséhez, fejlesztéséhez és a korszerű, ám a környezetükkel összhangban levő magas esztétikai minőségű új épületek, építmények létrehozásához, vagy a meglévő házak átalakításhoz, bővítéséhez, környezetük esztétikusabbá tételéhez.

Az építés közügy, sok mindenki közös felelőssége, az építetőé, a tervezőé, a kivitelezőé, az önkormányzaté, a hatóságé. A településképi arculathoz való illeszkedés mellett a településrendezési terv előírásainak való megfelelés is szükséges.

Az építés célja új érték alkotása, a hagyományokat tisztelő minőségi építészet, arányos, illeszkedő tömeg és forma, illetve színvilág létrehozása kell legyen. Az építés hosszú távra történő beruházás, ezért fontos a tartós, minőségi anyagok használata, a részletek átgondolt alakítása, mert „az ördög a részletekben lakozik”. Az épületet időtálló formavilággal érdemes alakítani, a nemes egyszerűség tud elegáns és harmonikus lenni, nem válik divatjamúlttá.

A lakóháznak, melléképületeinek, kerti építményeinek és kertjének a mai vidéki életmódhoz kell életteret biztosítani, meg kell felelni az energiahatékonyságnak, a változó éghajlatnak, a klíma hátrányos hatásainak.

Szándéka a kézikönyvnek, hogy a településképi javításának lehetőségét megadja akkor is, ha nem készül új épület. Olyan egyszerű, nem túl drága eszközökre tegyen javaslatot, ami kedvezőbbé teheti az utcaképet, a tájat.

2. LÁBOD BEMUTATÁSA

Lábod barátságos, szépen gondozott település Somogy megyében, Belső-Somogyban. A község fő jellegzetessége a nagyon hosszú utca, ami két egykori egyutcás falu összeépülésével alakult ki.

A mai Lábod életében jelentős szerepe van az erdőgazdálkodásnak, a vadban bővelkedő vadászterületnek és a gazdag élővilágú természeti környezethez kapcsolódó turizmusnak. A falu lakossága erős közösséget alkot, ahol fontos a gondozott környezet, az épített és természeti környezet védelme, a múlt tisztelete és a közösségi élet, az összetartozás.

A népesség száma sajnos csökkenőben van, sok az eladó lakóház és nem nagyon jellemző új lakóházak építése.

Somogy megye déli részén, a Dunántúli dombság nagytájon, a Belső-Somogy középtájon, Kelet-Belső-Somogy kistájon észak-dél irányban hosszan elnyúlva terül el Lábod. A szél formálta homok enyhén hullámos felszínű területén helyezkedik el a mai Lábod település. Hosszúfalú és Lábod, a két valamikori észak-déli tengelyű egyutcás falu összeépülésével jött létre a 3 km hosszú utcával rendelkező Lábod. A középkori útvonal ma az országos úthálózat 68. sz. főútként (Barcs-Balatonszentgyörgy között) funkcionál, jelentős tehergépjármű forgalommal terhelve a települést.

A domborzatot a futóhomokon a szél által formált enyhe lejtésű észak-déli tengelyű buckák alkotják, a völgyekben időszakos vízfolyások, patakok folynak és sok helyen lefolyástalan mélyedések, pangó vizek keletkeztek. A legjelentősebb vízfolyás a település keleti oldalán folyó Rinya patak, aminek egykor széles terjedő mocsaras völgye volt. A településnek nincs közvetlen kapcsolata a patakkal, csupán a Rinyabesenyőbe vezető út keresztezi a szabályozott vízfolyást.

A középkorban a falvak nagy része kiirtott erdőterületen települt, valószínűleg Lábod és Hosszúfalú területét is így biztosították. Mindkét falut erdőség vette körül, de a történelem folyamán a megélhetés, a mezőgazdaság miatt az erdőterületek lecsökkentek. Napjainkban Lábodot erdők ölelik körbe, de a közigazgatási területének inkább a keleti részét foglalja el az erdőség. A megélhetéshez, az állattartáshoz szükség volt mezőgazdasági területekre, így a belterület körül mára jelentős nagyságot érnek el a szántóterületek.

A községhez bármely irányból közeledve az a természeti környezet látszik, amit Magyarország Kistájainak Katasztere úgy határoz meg, hogy az eredendően jellemző gyertyános-kocsányos tölgyesek és kisebb keményfaligetek fajszegények. Ezt a kissé hullámos, csaknem sík felszínt néhol ezek az erdők jellemzik, de egyre-másra feltűnnek a katonás rendben telepített nyárfasorok, és a degradált keményfa erdők helyét részben telepített, részben spontán kialakuló értéktelenebb erdőtársulások veszik át. Megjelennek a szárazuló klímát kevésbé viselő, pusztuló fenyőfélék, de invazív fajok is, mint az akác és a bálványfa.

Az erdők mentén nagy, összefüggő szántóföldi kultúrák kísérik a közutakat, helyenként a rossz termőképességű homokos-löszös talajnak, a hiányzó csapadéknak tulajdoníthatóan gyenge minőségben. A degradált erdészeti, mezőgazdasági területek szegélyein jellemzően megjelenik az allergén lágyszárúak tömege.

A 2000-ben elfogadott Európai Táj Egyezmény szerint megfogalmazott Nemzeti Tájstratégia hármas követelmény- és célrendszere alapján a táji adottságokon alapuló felelős tájhasznosítás elve néhol sérülni látszik. Nyilvánvaló, hogy ebből következően a tájidentitás növelésére irányuló stratégiai cél is sérül ennek folytán. A motiváció a településen élő nem szakember számára nem jelentkezik a szükséges intenzitással.

Lábod a somogyi falvak léptékében nagynak számít, nem csak a népességszám, hanem a területe miatt is. A település népessége 2017-ben 1933 fő, akik 743 lakásban laknak. A község rendelkezik az összes infrastruktúrával és megfelelő intézményhálózattal.

A legközelebbi város a 9 km távolságra levő Nagyatád. Kaposvár, a megyeszékhely 41km távolságra, északkeletre kerül el. A közlekedési kapcsolatot a közutak biztosítják, a tömegközlekedés eszköze az autóbusz.

Lábod fő jellegzetessége a 3 km hosszú utca, amely a két egymástól 1 km-re levő falu fokozatos összeépülésének lett az eredménye. Az észak-déli tengelyű kétszer enyhén ívelő, majdnem teljesen vízszintes utca két oldalán, fésűs beépítéssel állnak a lakóházak.

A rendezett, jól karbantartott közterületek igényességet és odafigyelést tükröznek. Az út mentén, az előkertekben és a szabad területeken hatalmas méretű fák biztosítanak kellemes látványt.

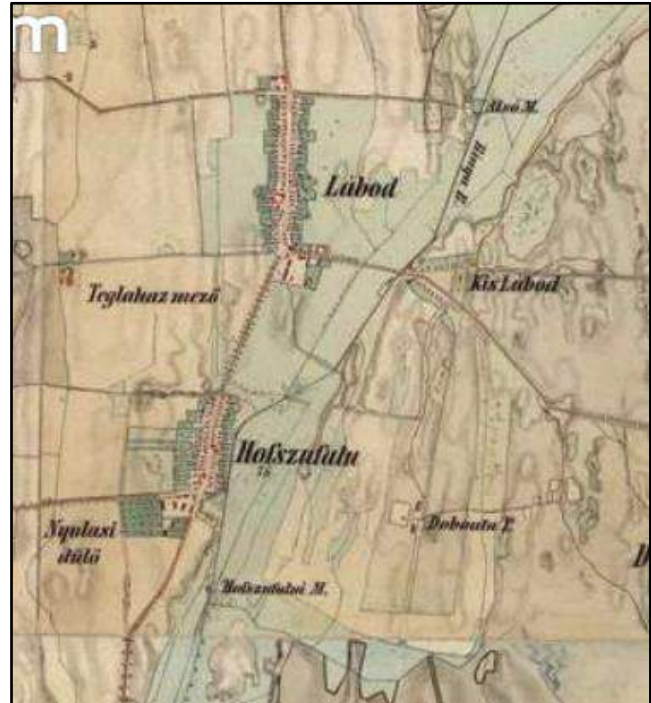
A Lábodon áthaladó főútról nem láthatók azok a nagyszerű természeti értékek, mint a hatalmas, vadakban bővelkedő erdők, a különleges madárvilágú Petesalmi tórendszer, a vidrák számára életteret biztosító tavak és a belterület keleti oldalán az utcával nagyjából párhuzamosan a Dráva felé futó Rinya patak.

Lábod első írásos említése egy 1231-ből származó oklevélben történt. 1416-ban már városi kiváltságokat kapott. 1591-ben 96 házat vettek számba a török adószedők, akkor a vármegye második legnépesebb településének számított. A török uralom alatt a régi Lábod elpusztult és a lakosok a régi mezővárostól délnyugatra, a mai Lábod északi részén telepedtek le. 1870-ben már körjegyzőségi székhely volt Lábod, akkor közel 1500 fő volt a lakosainak száma, akik 133 házban laktak. A kiegyezést követő ipari fejlődés során a környék burgonyafeleslegének feldolgozására 1899-ben keményítő- és dextringyárat alapítottak.

Hosszúfalu települést az 1332-37. évi pápai tizedjegyzékben említik először. A temetőkápolnáját a XIII. században építették. A török uralom után pusztává vált a település, csak a XVIII. század elején települt újra. 1863-ban a falu háromnegyed része leégett.

1. katonai felmérés 1763-1773

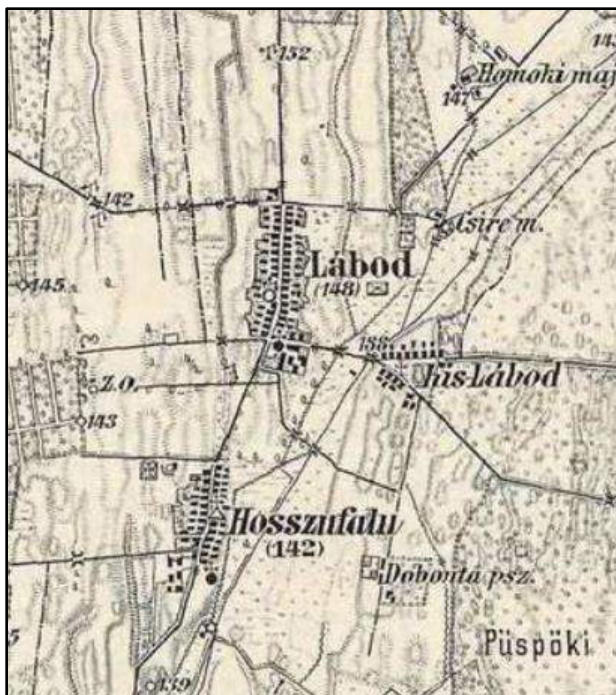

2. katonai felmérés 1806-1869

Az 1. katonai felmérés térképén jól látszik az erdővel körülölelt két különálló falu a Rinya mocsaras völgyének nyugati oldalán, valamint a szőlőterület a korpádi határ mellett.

A Somogyszob-Barcs közötti vasútvonal 1890-es építése jelentősen nem befolyásolta a településszerkezetet, mivel a két falu között vezették. Az 1977-ben megszüntetett vasút nyomvonala már alig fedezhető fel a településszerkezetben, a vágányok helyén utca épült, a vasútállomásból lakóház lett.

Az észak-déli tengelyű út mentén levő két egyutcás falu meghatározta a mai településszerkezetet, az utak mentén fésűs beépítéssel, az északi oldalhatárra épültek a földszintes házak. Lábod északi végén két irányba vezettek utak, Henészbe (ma Nagyatád része), Korpádra és Mikébe. Dél felé Hosszúfaluba vitt az út, onnan tovább pedig Görgetegre. Keleti irányban elkanyarodva nagy erdőségen keresztül lehetett Besenyőbe eljutni. A Rinyán túli hegyesszögű kettős útelágazás meghatározta a mai Kis-Lábod településrész szerkezetét. A XIX. sz. második felére Lábodtól keletre, a Rinya patak keleti oldalán települt Kis-Lábod, mint egy önálló kis falu. A különálló településrészen zömében a roma kisebbség alkotja a lakosságot.

Lábod és Hosszúfalu a XIX.sz.végén

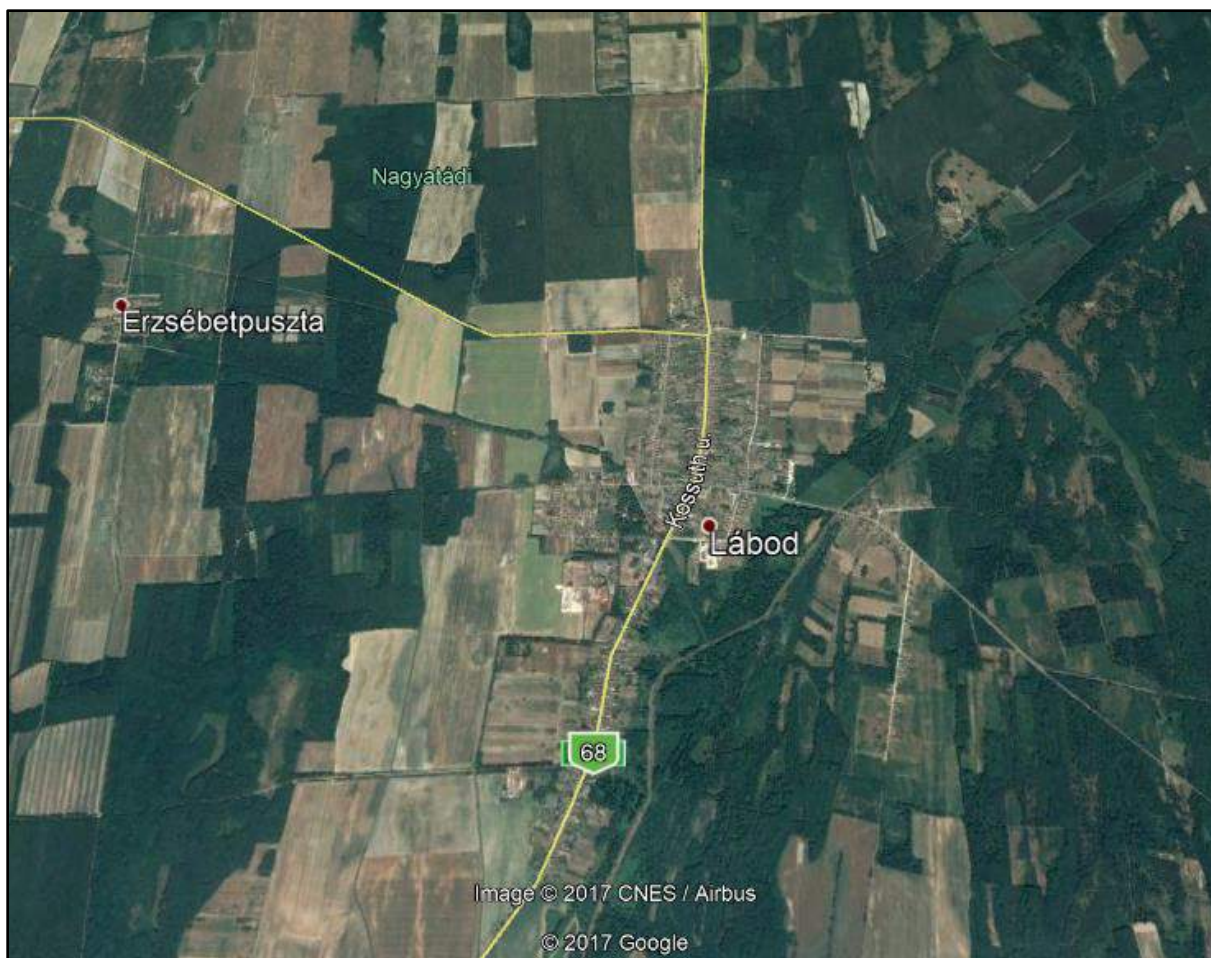
Lábod és Rinyahosszúfalu 1941-ben

Mindkét falu településképében meghatározó a XIX. században épült református templom magas tornya. Lábod déli végén épült katolikus templom tornyának magassága nem sokkal haladja meg a lombkoronaszintet, de a templom mégis térszervezővé vált, mert a mai település központja körülötte alakult ki.

A falu lakóinak a megélhetést a történelem folyamán a mezőgazdaság és az erdőgazdaság biztosította, a homokos talaj a burgonya és a gabonafélék termesztésére kedvező. A nagy szántóföldek a falu nyugati részén terülnek el.

Lábod és Rinyahosszúfalu 1950-ben egyesült Lábod néven. A Rinyabesenyői elágazás csuklópontot képez az útban, a teresedés egyben a mai településközpontot is meghatározta. Szinte az összes intézmény ezen a területen található. A településképben meghatározó a zöld-szigeten álló méreates hársfa látványa.

A népességnövekedés a XX. században új utcák építését igényelte, így a lábodi településrészen a főút mindkét oldalán, azzal párhuzamosan több utcát is nyitottak. A keleti oldali utcában még jónéhány beépítésre váró telek található. Sajnos az utóbbi években nem jellemző a lakóház építés Lábodon.

A mai Lábod műholdfelvételen

A síkvidéki Lábod településképét a történeti útvonal mentén fokozatosan épült és átépült lakóházak határozzák meg. A telkek szélessége változó, 10 m és 20 m széles telkek váltakoznak rendszertelenül, ezáltal nagyon különböző méretű lakóházak építését tette lehetővé. A főúttá vált utca mellett a házak oldalhatáros beépítésűek, az északi oldalhatár mellett állnak kicsi előkerttel, vagy előkert nélkül. A nagyméretű fák kedvezővé teszik a heterogén épületállomány által alkotott utcaképet.

A 3 km-nyi lakóházak sorát néhány helyen szakítják meg oldalirányú utcák, utak, illetve központi intézmények, zöldterületek és gazdasági terület.

Az utcakép meglehetősen heterogén, a XIX. századvégi, XX. század eleji kis parasztházak, néhány módosabb XX. századi polgári jellegű lakóház, az 1960-as-70-es évek sátortetős kockaházai és XX. század utolsó negyedének tetőtérbeépítéses családi háza váltakoznak. Nem képeznek egységes épületegyütteseket, teljes mértékig keverednek, a különböző építési periódust és stílust tükrözik. Az épületek téglából készültek, a homlokzatok vakoltak, a tetőfedő anyagok pedig az összes létező fajtájúak. A kerítések formában, anyaghasználatban felvonultatják szinte az összes kerítéstípust és több helyen alkalmaznak élősövényt. A lakóházak mögött a telekhatár mellett gazdasági épületek sora húzódik.

Az intézmények az egykori Lábod falu déli részén, a mai településközpontban csoportosulnak az útelágazásnál kialakult teresedés körül. Az épületek tömegei a különböző építési idő építészeti divatját mutatják, a tervezők az illeszkedésre kevés hangsúlyt helyeztek. Az utca nyugati oldalán levő zöldbe ágyazott óvoda és a mögötte levő Kiserdőnek nevezett közpark kellemes utcaképi elem, értékes koros tölgyfákkal rendelkezik, helyi természetvédelmi területként védett.

Az utcaképek előnytelenül hangsúlyos elemei a légvezetékek és vasbeton tartóoszlopaik.

A kis-lábodi településrész házai egységesebb megjelenésűek, az épületek szerényebb kialakításúak, nem jellemző a XX. század második felének jellegzetes lakóház építése.

Az újabb tervezett, szabályos vonalvezetésű XX. századi utcák /Bercsényi u., Ady u., Hunyadi utca/ jóval egységesebb arculatot mutatnak a nagyjából egykorú épületek miatt, a beépítés, a telekméretük inkább kertvárosias utcaképet tükröznek. Az egyforma telekszélesség egységesebb, rendezettebb utcaképet tett lehetővé.

Lábodon jelentős a sportélet, két füves sportpályával is rendelkezik a település, a Kiserdő nyugati oldalán és tőle nem messze az utca másik oldalán.

A rendezett és karbantartott utcai közterületek növényállománya is széles spektrumot mutat, a díszcserje, díszfa egyaránt megtalálhatóak a különféle gyümölcsfák mellett. Az utcák növényzete legalább olyan heterogén, mint az épületállomány.

A csapadékvízvezetés nyílt árkos rendszerű, az árkok gyeppalánosak. A kocsibehajtók, átteresek nem hangsúlyosak, szegély nélküliek, betonból készültek.

A két református templom és a katolikus templom tornya meghatározó a síkvidéki településképben. Domináns a déli faluvégén álló hidroglobusz fényes gömbje. A belterület nagyméretű fái és a lakóházak háttérében megjelenő erdők látványa kellemessé teszik a település megjelenését.

A község komoly szerepet szán a turizmusnak, a szép természeti környezetben érdekes turista útvonalak állnak rendelkezésre. Az információs táblák bőséges információt szolgáltatnak a látnivalókról. A XIX. századi népi építészet szép példája a Hosszúfalvi út keleti oldalán álló parasztház, amely tájházként és helytörténeti múzeumként működik. A központban álló épületben kialakított vadászati és vadgazdálkodási kiállítás a helyi látnivalók sorát gyarapítja. A településen élénk egyesületi élet folyik, a közösségi életnek számos lehetőséget biztosítanak.

A főút Lábod és Nagyatád közötti szakaszáról nyíló Erzsébet puszta megmaradt a külterületi lakott helynek, a rövid észak-déli tengelyű zsákutca mentén fésűs beépítéssel állnak a lakóházak. Néhányuk egészen új, nagyméretű lakóház, pár házat üdülőként használnak.

Homokpuszta a falutól távol, északkeletre terül el az egykori császári és királyi csikótelep helyén ma is lóistállók találhatóak, tulajdonosa hosszabb távon lovas szálló építését tervezi. Az odavezető hangulatos út erdővel övezett.

A település több pontján alakult ki gazdasági terület. Legjelentősebb a volt mezőgazdasági kombinát területén található ipartelep, melyen jelenleg hét vállalkozás működik. Az egykori keményítőgyár épületei új funkciót kaptak és az odatelepült többféle tevékenység tükröződik mai megjelenésükben. A közös bejárat melletti cégfeliratokkal a rendezettségre törekedtek. A faluközpontoz közel keleti területen is új gazdálkodó központ van kialakulóban. A Hosszúfalvi út nyugati oldalán is van egy-egy rendezett gazdasági terület, illetve a település északi végén a főút kanyarulata mellett.

A lábodiak egyik szőlőterülete a falu északnyugati határa melletti enyhe lankás homokdombháton, a nagykorpádi határ közelében terül el, már a XVIII. századi térképen is jelentős nagyságú szőlőterületet ábrázoltak. Napjainkban sajnos a művelt szőlőterület nagyon kevés, a beerdősülés és szántóföldi művelés a jellemző. A településen még két szőlőterület található a Kislábodi és a Hosszúfalusi településrészen, melyek azonban mára már szinte teljesen műveletlenek.

A település nyugati és déli részén a nagytáblás mezőgazdasági művelés a jellemző. Gabona, kukorica és napraforgótáblák látványa a meghatározó.

Az erdők a települést körbe ölelik, bár tágabban, mint a középkorban, a nagy összefüggő erdőterület a falutól keletre terül el. Az erdőség vadászházakat, erdei iskolát rejt.

Az erdők között bújik meg a homokpusztai lovasbázis és a Petesalmi tórendszer, amelyet kb. 100 éve alakítottak ki a Rinyán.

Lábod értékes természeti és tájképi területekkel rendelkezik. A falutól keletre levő erdő az országos ökológiai hálózat magterülete és ökológiai folyosója, Natura 2000 különleges madárvédelmi terület. Szinte a teljes külterület tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

Lábod helyi építészeti és természeti emlékeit féltve őrzi, már 1993-ban önkormányzati rendeletet alkotottak a védelmükre. A múlt tisztelete és védelme fontos a lábodi emberek számára, a gondosan rendezett település ezt bizonyítja.

Tájházat hoztak létre 2000-ben egy műemléki védelemre érdemes XIX. századi parasztházban, helytörténeti és néprajzi kiállítást rendeztek be az épületben.

Az elpusztult középkori falu helyén állított emléktábla az utókor tiszteletének jele. A falu központjában álló épületben vadászati kiállítást rendeztek be. A megszüntetett vasútvonalra emlékkő utal.

Lábodon - az egykori kettő falu emlékeként - négy országosan védett műemlék található, a két református templom, a római katolikus templom és a római katolikus temetőkápolna.

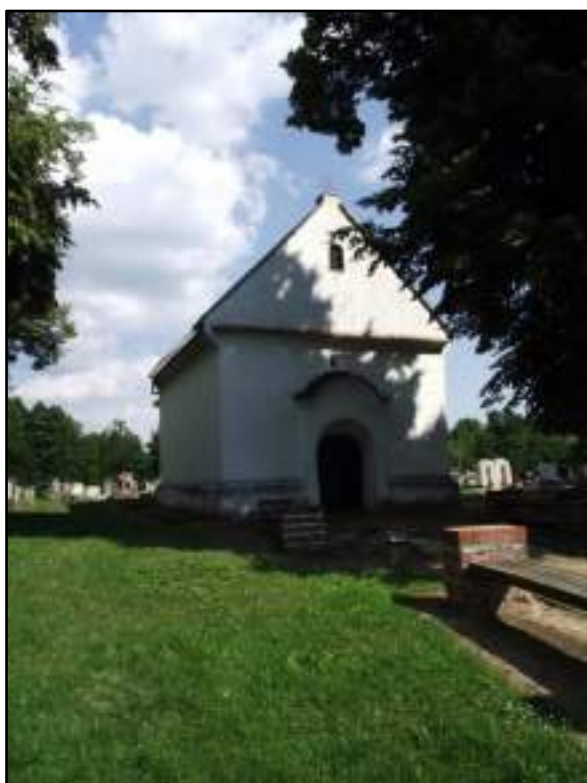
Műemléki védettség alatt áll a lábodi református templom. Az egykori Lábod falu temploma az utca nyugati oldalán az utcavonaltól jóval beljebb épült 1822-ben klasszicista stílusban. Copf stílusú szószéke 1880-ból való. A XX. században átépítették a templomot. A tornya egészen egyedi, finoman formált, párkányokkal tagozott. A parókia az utcavonalra épült a templomtól északkeletre.

A lábodi római katolikus templom műemlékként védett, az egykori Lábod délkeleti végén, ma Lábod központjában a Rinyabesenyőbe vezető út elágazása mellett áll. Az eredeti templomot 1760-ban építették, majd a 1809-ben a Hunyadi család átépítette, 1878-ban pedig bővítették a keletnyugati, úttal párhuzamos elhelyezkedésű templom mindkét oldalához sekrestye-szerű bővítménnyel. A templom egyszerű tömegű, viszonylag kicsi méretű épület, nem jelenik meg nagyon hangsúlyos elemként a településképben, ám mégis térszervező ereje van. A templom környezetében települt a falu intézményeinek nagy része.

Műemléki védelmet élvez az egykori Hosszúfalu református temploma is. A templom 1855-ben épült klasszicizáló barokk stílusban az utca keleti oldalán. A kétemeletes torony felett órapárkányos kialakítású barokkos formálású rézfedésű toronysisakkal. A kis előkerttel épült templommal egységbe foglalja az utcavonalra épített parókiát az alacsony, falazott vakolt kerítés. A templom keleti oldalán álló lelkeszlakás és iskola épülete 1856-57-ben épült, sajnos jelenleg használaton kívül van.

Az egykori Hosszúfalu temetőkápolnája – a mai Lábod legrégebbi épülete - műemlékként védett, szerényen meghúzódik az utcától távolabb a déli faluvégi temetőben. A XIII. századi kápolna alapjaira Hosszúfalu tulajdonosai, a Hunyadiak 1748-49-ben barokk stílusban építették a kápolnát. A templom kelet-nyugati tengelyű, ormfalas kialakítású. Torony és támpillér nélküli, téglalap alaprajzú, szentélye a nyolcszög három oldalával záródik. A hajóhoz a szentély félköríves diadalívvel kapcsolódik. A nyugati bejárata bélétes kialakítású, kissé a homlokzat síkja elé ugrik. A kápolnát a kegyúri családok temetkezési célra is használták. Körülötte – akárcsak a középkorban – temető terület.

Nem műemlékként, hanem helyi építészeti értéként védett a rinyahosszúfalusi egykori parasztház, amely ma tájházként funkcionál. A Rinyamenti tájra jellemző épület 1889-ben épült. Úgynevezett talpas ház, falai faváz között agyagtapasztásos technikával, fecskerakással készültek. 2000-ben újíttatta fel az önkormányzat, helytörténeti és néprajzi gyűjteményt rendeztek be benne. A XIX. századi

lakásbelsőjét mutatja a berendezése és a használati tárgyak. Az udvaron különböző melléképületek, kemence és gémeskút is látható. A gondosan karbantartott és berendezett falusi porta mutatja a lábodi emberek múlt iránti tiszteletét. Az udvarán közösségi rendezvényeket tartanak, így nem csak múzeum, hanem használható élettér is.

Az egykori Lábod déli végén állt a Széchenyi-kastély már csak régi képeslapon látható, mert 1972-ben lebontották és a helyén építették fel a kétszintes 10 tantermes iskolát.

A kastély 1913-ban.

Lábod építészeti örökségének megbecsülését mutatja, hogy már 1993-ban számba vették a helyi építészeti értékeiket, azóta él a védelmükről szóló rendelet. Helyi építészeti értéként védett 10 lakóház, a polgármesteri hivatal épülete, a petesmalmi vadászház, két gazdasági épület, 5 kereszt, a világháborús szobor, a temetői emlékmű és két szőlőhegyi prészház. Az épületek a XIX.-XX. század fordulójának környékén épültek.

A község múltjának megbecsülését tükrözi az egykori elpusztult Lábod mezőváros helyén, az Olajoskerti temetőben felállított emléktábla.

Védelem alatt álló művi értékek

Műemlékek

törzsszám	azonosító	név	cím	hrsz	védettség/bírság
4549	7982	R.k. kápolna	Hosszúfalvi utca	501/1,2	MI
4550	7984	Ref. templom	Kossuth L. u.116.	191	MII
9611	7983	Ref. templom	Hosszúfalvi u. 45.	516	MII
10578	7985	Rk. templom	Kossuth utca	592/1	MIII

Műemléki környezetek

törzsszám	azonosító	név	hrsz	védettség
4549	29205	R.k. kápolna	0593, 0592/2, 502/8, 500, 499, 498, 497, 496	műemléki környezet
4550	29208	Ref. templom (Kossuth L. u.)	190, 194, 184, 192, 193, 108/3, 108/1, 108/2, 52, 54, 55	műemléki környezet
9611	29207	Ref. templom (Hosszúfalvi utca)	0581/11, 0581/10, 435, 434, 433, 472/5, 472/3, 472/4, 0580/1, 515, 517	műemléki környezet

Nyilvántartott régészeti lelőhelyek

azonosító	lelőhelyszám	név	hrsz
54865	1	Petesmalom	0309/1, 0309/6, 0326/1, 0325
67107	2	Kápolna-dűlő	0598/3, 0603/1, 0603/2, 0595/2, 0595/1, 0602
67109	3	Malmi-rétek	0603/3, 0598/3, 0603/2, 0595/1
67111	4	Hosszúfalvi temető	0592/2, 0593, 497, 496, 495, 494, 493, 492, 502/8, 501/2, 500, 499, 498, 501/1
67113	5	Öreg-temető	0232, 0266, 0268, 0267, 0264, 5/8, 5/5, 0257, 0258/2, 0258/1, 0259, 0260, 0265
76367	6	Bonyár-dűlő Dél (Ökörtó)	0599/2, 0598/3
88425	7	Nagysallér-tanya	031, 030, 0367, 0368/1, 0368/2
88427	8	Szárnyas	0471/3

Lábod helyi védelem alatt álló művi értékei

srsz.	építmény	helyszín	hrs.
1	kőkereszt	Olajoskerti temető	5/6
2	emlékmű	Olajoskerti temető	5/6
3	kőkereszt	Olajoskerti temető	5/6
4	lakóépület	Kossuth L. u. 16.	19
5	gazdasági épület	Kossuth L. u. 36.	39
6	polgármesteri hivatal	Kossuth L. u. 57.	61/4
7	kőkereszt	Kossuth L. u.	108
8	lakóépület	Kossuth L. u. 154.	125
9	lakóépület	Kossuth L. u. 152.	127
10	gazdasági épület	Kossuth L. u. 145.	143
11	lakóépület	Kossuth L. u. 112.	198
12	lakóépület	Hosszúfalvi út 134.	415
13	lakóépület, gazdasági épület	Hosszúfalvi út 130.	421
14	lakóépület, gazdasági épület	Hosszúfalvi út 129.	422
15	lakóépület, gazdasági épület	Hosszúfalvi út 111.	440
16	kereszt	Hosszúfalvi temető	501/2
17	tájház	Hosszúfalvi u. 57.	504
18	lakóépület	Hosszúfalvi út 53.	508
19	parókia	Hosszúfalvi út 45.	516
20	kereszt	Deák F. u.	742/5
21	kereszt	Homokpuszta	0211/4
22	vadászház	Petesmalom	0328
23	magtár	külterület	0603/3
24	présház	északi szőlőhegy	2072/6
25	présház	északi szőlőhegy	2074/3
26	Rajki László: Kettéhasított láng szobor		396/1
27	lakóépület, gazdasági épület	Kossuth L. u. 115.	194

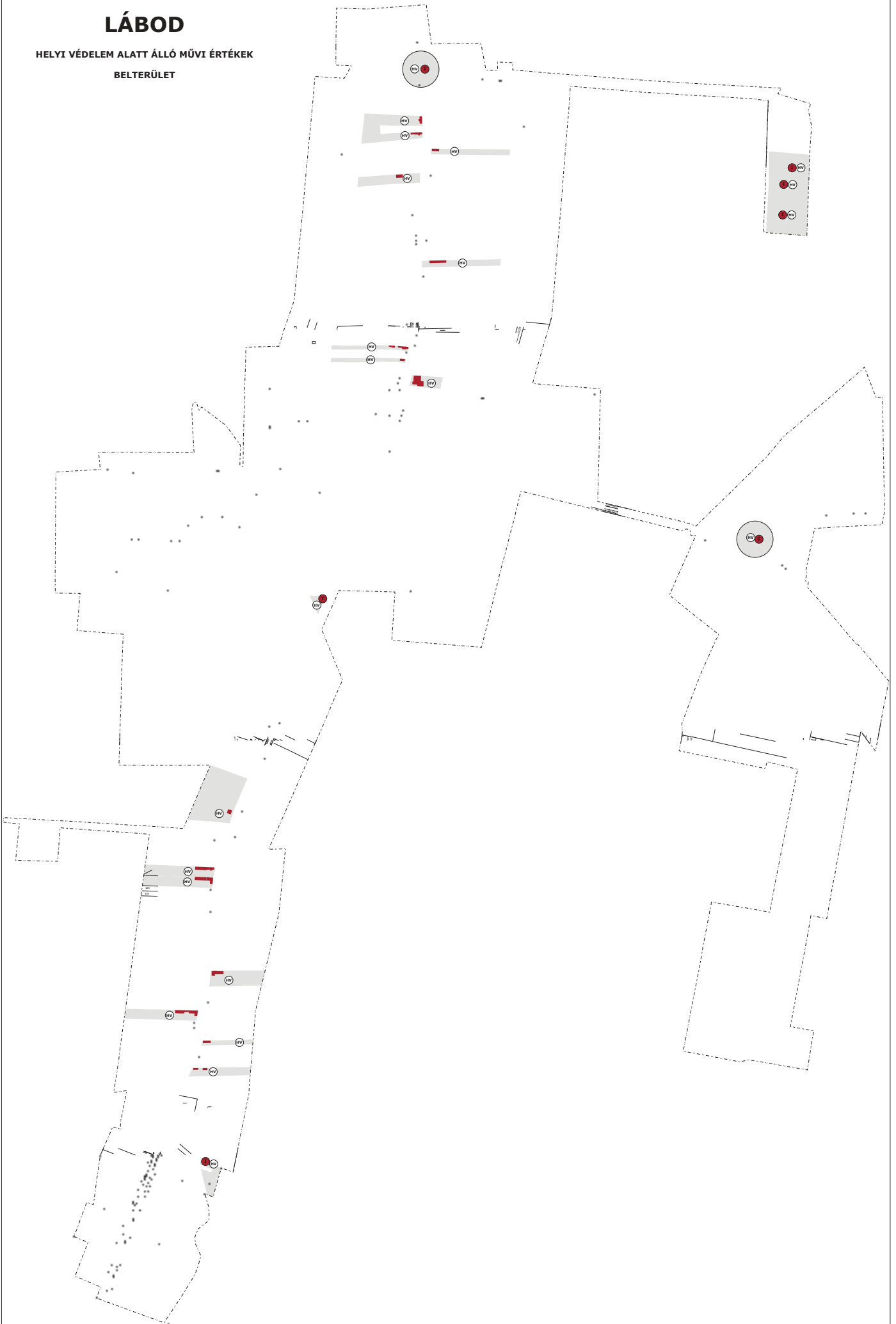
LÁBOD

HELYI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ MŰVI ÉRTÉKEK
KÜLTERÜLET

LÁBOD

HELYI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ MŰVI ÉRTÉKEK
BELTERÜLET

Az alábbiakban bemutatunk néhány helyi építészeti értéket.

A XX. század fordulójának falusi építészetét - oromfalas, utcára merőleges nyeregtetővel fedett lakóház - tükrözi a Hosszúfalu utca és a Kossuth Lajos utca néhány közel eredeti formájában megmaradt parasztháza. A színezése nem igazán illik az épülethez.

A módosabb parasztház szép példája az utcával párhuzamosan, előkert nélkül épített lakóház, amelyben több szoba néz az utcára. A finom párkányok ablakkeretek méltók a megőrzésre, a minőségi felújítás ezt bizonyítja.

Helyi építészeti értéként védett a polgármesteri hivatal épülete. Az épület és környezete példamutatóan karban tartott.

Helyi védelem alatt áll az I. és II. világháború áldozatainak emlékére 1990-ben állított kettős lángoszlopot ábrázoló szobor, amely Rajki László alkotása.

A település belterületén a kertvégekben masszív állományt alkot az erdősáv-szerű lombos növényzet, mely a légi felvételen kellemes keretet ad, de általában a település utcáin járva is érzékelhető ez a növénykörítés.

Nem ilyen markáns az utcák növényállománya. A heterogén fajösszetétel és a folyamatosság hiánya hátrányos az utcakép megítélése szempontjából.

Lábod természeti értékekben kiemelkedően gazdag, köszönhetően a nagy erdőterületnek és a Rinya völgyében kialakított tórendszernek. A közel 58 ezer hektár nagyságú erdőség

értékes növény- és állatvilággal rendelkezik. Az észak-déli irányú homokhátak között vízfolyások és patakvölgyek szabdalják a felszínt, pangó vizek, lápvölgyek is előfordulnak. A homokos lankákon fenyvesek és nyíresek, a nedvesebb domboldalakon tölgyesek alakultak ki, a vizes mélyedésekben égeres erdőtársulások és égerláp-erdők élnek. A vadászok körében nemzetközi hírű a gazdag vadállomány, különösen értékes a gím- és dámszarvas populáció. A gímszarvas populáció genetikai adottságai kiemelkedőek. A sokszínű madárvilág megfigyelésére a Petesalmi tórendszerrel adottak a lehetőségek. A hatalmas erdőterület a vadászturizmus mellett az ökoturizmusnak is kiváló terepe. Az erdőségben több vadászház áll a vadászok rendelkezésére.

Erdőterület veszi körül a Petesalmi tórendszert, amit több mint 100 éve alakítottak ki a Rinyán. Az egykori malom környéke vidra-populációnak biztosít természetes élőhelyet és madármegfigyelő helyek állnak a turisták rendelkezésére.

Natura 2000 különleges madárvédelmi területként (HUDD 10008, Belső-Somogy elnevezésű) számon tartott Lábod északkeleti részén elterülő erdő és a tórendszer. Ez a terület, valamint a külterület délnyugati részén, a görgetegi határ melletti erdők magterület övezet által érintett területek. Szintén magterület a belterülettől délnyugatra levő ex-lege lápterület. A Hosszúfalvi úttól keletre levő erdőterület az ökológiai folyosó övezet része.

Ex lege /országosan védett/ lápterület található a falu külterületén, a Hosszúfalvi úttól keletre és a Petes-malmi tórendszerrel délre.

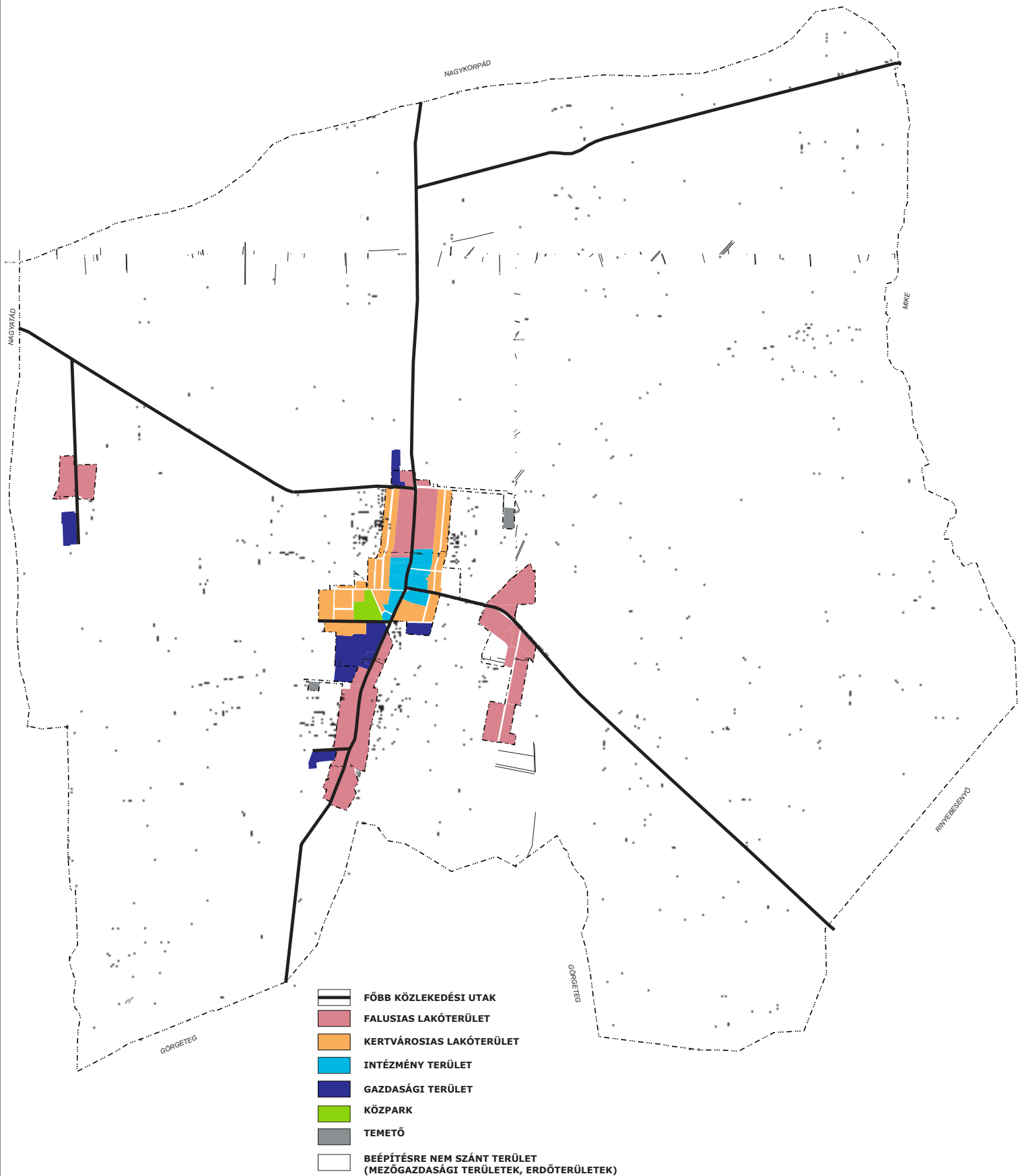
Lábod külterületének legnagyobb része tájképvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű terület.

Helyi természetvédelmi területként védett a Kiserdő, ami közparkként funkcionál, a Kányói legelő, Petesalmi vadászház környéke és Nagysallér. Egyedileg védett több fasor és fa.

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

Lábod község beépített területén igazán markánsan elkülönülő, lehatárolható területek nincsenek. A területegységek a funkciók (lakó, intézményi, üzemi) szerint ismerhetők fel. A lakóterületet a telekméretek, az utcarendszer és az építési idők szerint lehet megkülönböztetni.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

Falusias lakóterület - történeti településrész /a két egykori egyutcás falu/ és Kis-Lábod

A telkek szélessége változó, sok a 20 m széles telek, de jelentős számban vannak a 10 m széles telkek is, lehetséges, hogy a szélesebb telkek kettéosztásával alakították ki a keskeny telkeket. A telekstruktúra a történetileg kialakult fésűs beépítésnek megfelelően arányaiban keskeny és hosszú telkekből áll. A nagyon eltérő telekszélesség miatt az épületek mérete és formája is változó, nem nevezhető egységesnek.

A történetileg kialakult észak-déli tengelyű 3 km hosszú utca mentén álló lakóházak alkotnak változatos térfalat. A házak fésűs beépítéssel, az északi oldalhatár mellett állnak kicsi előkerttel vagy előkert nélkül. Az épületállomány az építési koruk szerint változatos méretű, tömegű és állagú, a legtöbb épület XX. századi. A különböző időszakokat tükröző fokozatos átépítések miatt nem képeznek területileg egységet, nincs egységes utcakép. A XIX. századot képviseli az oromfalas tájházzá alakított talpas parasztház. A XIX-XX. század fordulójára környékén épült oromfalas nyeregtetős lakóházak jelentős számban megmaradtak, de látható néhány módosabb parasztház, ún. hajlított ház is. A hatvanas éveket képviselik a sátoztetős kockaházak. A nyolcvanas, kilencvenes évek tetőtérbeépítéses nagyobb méretű lakóházai dominálnak helyenként az utcaképben. A lakóházak tetőhajlásszöge a tetőformától függetlenül jellemzően 40-45°, szerencsés módon szinte nincs is szabdalt tömegű, hivalkodó, túldíszített épület. A melléképületek szintén az oldalhatáron, a lakóházak mögött épültek, a gépkocsitárolást hátsó melléképületekben oldották meg.

Az épületek homlokzatképzése vakolt felület, többnyire pasztell színezéssel. A nyílászárók fából készültek, általában az épületek építési idején járatos formájúak. Az utcára ablakok néznek, a lakásbejáratok az oldalkertből nyílnak. Néhány háznál az átalakítás során nem az épület arányaihoz illeszkedő ablakcsere történt, két db álló ablak helyére egy db fekvő téglalap formájú ablak került. Az oldalirányú bővítések sem mindig a legszerencsésebb kialakításúak. A tetőfedés jellemzően cserép és rombusz pala, de minden másfajta tetőfedőanyag is előfordul.

A kerítések nagyon változatosak, szinte mindenféle anyagú és formájú megoldás létezik, sok helyen alkalmazzák a nyírt sövényt. A sokféleség ellenére előnyös, hogy többnyire kb. 1,2 m magasak, nem érik el a szemmagasságot és szinte nincsen tömör, átláthatatlan kerítés.

A légvezetékek és a tartóoszlopaik nem előnyösek. A csapadékvízvezetés nyílt árkait gyeppel borítja, az átereszek, kocsibehajtók nem egységesek, de visszafogott kialakításúak. Az utcáfásítás meglehetősen vegyes, díszfák, gyümölcsfák, cserjék. A nyílt utcai árkok gyesítettek. A rendezett közterületen a járda melletti zöldsávban helyenként egységes megjelenésű, de elavult formájú és állapotú közterületi padok állnak.

Gondosságra vallanak az újabb térköves járdák útkereszteződéseknél a gyengénlátók számára akadálymentesített burkolatai.

A járdák és árkok mellett elhelyezett fehérre mázolt korlátok formavilága elavult, markánsabb, karakteresebb korlát esztétikusabb látvány lenne, de más színre (pl. acélszürke) festés is előnyösebb lenne.

Erzsébet-pusztai házak az észak-déli tengelyű utca két oldalán fésűs beépítéssel az északi oldalhatár mellett épültek. A házak mérete, állaga egészen szélsőséges, a kisméretű rossz állagútól a jól karbantartott városias családiházig terjed. Jelenleg néhány házat üdülőként használnak. A pusztai életteliségét valószínűleg az határozza meg, hogy világévi csendes helynek tűnik, pedig a főút csak pár száz méter.

Kertvárosias lakóterület

A történelmi főútca mögött, azzal párhuzamosan, részben merőlegesen már tervezett XX. századi utcaként szabályos és kisebb telekmérettel kialakított utcák a közel egyidejű beépítés miatt egységesebb utcaképet mutatnak. A történelmi utca mindkét oldalán, vele párhuzamosan tágas új utcákat építettek. A telekstruktúra szabályos, tükrözi a tervezettséget. A telekterületek kisebbek a történelmi utcánál, a telekhasználat inkább a városi életmódra jellemző. Ezekben az utcákban is az északi oldalhatáros beépítés a jellemző, szinte azonos méretű előkertekkel. Az épületek többsége földszintes, a tetőformák ezekben az utcákban is változók, de a jellemző a 40-45°-os tetőhajlásszög. A Bercsényi utca teljesen beépített, a nyugati oldalán kétszintes sorházakból négy egységet építettek, egységes kialakítással. A főút keleti oldalán nyitott Ady Endre utca telkeinek fele még beépítetlen. A Hunyadi utcai lakóházak többnyire sáttető földsíntes épületek. A családiházak kertvárosias külsőt mutatnak, nincsenek nagyméretű gazdasági épületek és haszonkertek. A melléképületek

szintén az oldalhatárra épültek a lakóházak mögött. Kevés épületben került a garázs az utcafrontra.

Az utcára ablakok néznek, a bejáratok az oldalkertből nyílnak. A nyílászárók legtöbbször fából készültek. A homlokzatok vakoltak, a vakolat és a festések is jellemzően pasztell színűek, szerencsére nincs harsány, rikító színűre festett falfelület. A tetőfedés a legtöbb házon cserép- vagy palafedés.

A kerítések változatosak, de egyszerűek, acél anyagú és acélvázon faléces megoldás a leginkább jellemző. Több helyen alkalmaznak gondosan nyírt élősövényt kerítésként.

Az utcák csapadékvízvezetése gyepesített nyílt árok, a kocsibehajtók, áttereszek betonból készültek, nem hangsúlyosak. A légvezetékek behálózzák az úttest feletti légteret.

Az utcai fák gyümölcsfák, többnyire meggyfák, amelyek az alacsony méretük miatt nem érik el a légvezetékeket.

Intézményterület

A lábodi katolikus templom környékén települtek az intézmények. A templomtól keletre, az egykori kastély helyén épült a kétszintes lapostetős iskola, délre a különféle szolgáltatásokat tartalmazó kétszintes, az emeletet meredek lejtésű magastetőnek álcázó épület. Az út túloldalán áll a nagyon fehér színvilágú emeletes, magastetős egészségház. Attól északra épület a lapostetős, nyomott tömegű takarékszövetkezet épülete. A polgármesteri hivatal egykori lakóházból kialakított, bővített épülete gondozottságával példát mutat. A művelődési ház a főút nyugati oldalán áll, előtte a hatalmas fák árnyékolják a parkolót és segítik az utcaképi illeszkedést. Az óvoda saroképülete teljesen zöldbe ágyazott a Kiserdő szomszédságában.

Gazdasági terület

A falu mezőgazdasági jellegéből adódóan nem jelentős a gazdasági területek nagysága, de több helyen kialakultak gazdasági tevékenység céljára épületcsoportok, különféle funkcióra. Ezek a gazdasági funkciók két kivétellel nem a főút mellett, hanem a lakóházak mögött, mellékutak mentén települtek. Többnyire szabadonálló beépítési móddal. A régebbi építésű házak téglából épültek, vakolt felülettel pala vagy fémlemez fedéssel, a színviláguk visszafogott. Az újabb csarnoképületek acélvázás szerkezetűek, fémlemez burkolatúak, gyakran élénk, hideg színű fémlemezeket használtak a tetőkön. A csarnokok tetőhajlásszöge alacsony. A funkcióhoz szükséges technológiai építmények is előfordulnak. Sajnos nem minden esetben történt összehangolt építés, inkább az esetlegesség látszik. Az átépítések, bővítések során nem mindig volt meg az összhangra való törekvés. A cégfeliratok nem minden esetben igényesek. A telken belüli zöldfelületek kialakítására általában kevés gondot fordítottak.

A Rinyabesenyőbe vezető út az ipari telephelyekkel ellentétes, rendkívül barátságos természetközeli állapotot mutat. A keskeny út sűrű erdőben haladva kiváló példája annak, hogy a települések mentén, azok közelében lehetséges a Nemzeti Tájstratégia egyik célkitűzése, amely az élhető táj-élhető település- bölcs tájhasznosítás hármas rendszerét foglalja keretbe.

Közpark, közterület

Lábod közterületeinek fő jellemzője a gondozottság, az igényesség. Az utcák faállománya eklektikus, a tervezettség hiányát mutatják. Az utcabútorok /közterületi padok / állapota romló, a formája is elavult.

A legnagyobb területű zöldterület - helyi természetvédelmi területként védett - a közparki funkcióval rendelkező Kiserdő. A községközponttól nyugatra levő park szép, értékes koros faállománnyal rendelkezik. A park közepén kis mesterséges tó készült, benne aranyhalak úszkálnak. Érdekes tömegformálású vendéglátóhely rejtőzik a lombok alatt. Az óvoda melletti területrészen korszerű játékokkal berendezett játszótér működik.

A Tájstratégia hármás célrendszerét mutatja a Kiserdő helyi természetvédelmi terület feltárulása is, amikor a lakóutcák által határolt, nagyvárosi környezetben jellemző briliáns rekreációs területre ér az ember. A Kiserdő karaktere, belső terei, aranyhalaktól nyüzsgő tavacskája olyan környezetet jelent, amely nem csak az általában vett rekreációnak, hanem az oktatásnak, a nevelésnek, a biodiverzitásnak példaértékű helyszíne. Ilyen biotóp kevés magyar településen gazdagítja a lakosságot.

Kisebb, de településképi szempontból jelentős zöldfelület van az óvodával és a polgármesteri hivattal szemközt, mindegyikben egy-egy képzőművészeti alkotással.

Az újabb építésű utcák játszóterei még szerény kialakításúak, a környezetrendezési terv hiányát mutatják.

Karakterisztikus területek a temetők

A Hosszúfalvi utcai kápolna körüli temető az épülettel, a nagy fákkal megkapó látvány, különösen, hogy egy tájékoztató tábla az egykori tulajdonos Hunyadi családról is megemlékezik. A bejárat környékén természetes kislevelű hárssor áll szerves egységben az épülettel. A kereszt körül szép virágültetés látható egy utólag telepített nem egészséges vadgesztenyével.

A református temetőhöz vezető, tölgyekkel, gyertyánnal szegélyezett út impozáns látvány. Sajnos, a bálványfa is megjelent. A temető közelében az aljnövényzet a közeli ipari telephely porszórása miatt meglehetősen szennyezett. A temető szép épülete mellett pazar látványt nyújtanak az erdeifenyők, a gyertyán- és tölgyállomány. A déli telekhatár mentén nincs cserje szintű növényzet; ez előnyös lenne.

Az Olajoskerti temető növényállománya szintén impozáns. A luc, erdeifenyő, ezüstoffenyő és tölgy a jellemző dendrológiai elem, de a határoló masszív erdőség állománya sajnos zömmel akác. A temető teljes területe, épületei szépen gondozottak.

Mindhárom temető kiválóan gondozott, a növényállomány gazdag és látványos. Különös hangulatot áraszt a református temetőhöz vezető, hatalmas fákkal övezett út.

Mezőgazdasági terület

A mezőgazdasági területek jellemzően nagytáblásak, nagyüzemi gazdálkodás történik. Jellemzők a gabonatablák, de napraforgót és kukoricát is termelnek. A mezőgazdasági területen épületek nem állnak. A földterületek mérete a nagyüzemi gazdálkodáshoz alakult, de a kisebb telkekből álló táblák művelése is üzemszerűen történik.

A földutak mellől hiányoznak a fasorok, amelyek kedvezőbbé tennék a tájképet.

A lábodi határban - mint Somogy megye déli felében számtalan helyen - látható nyárfaültetvény, ami a szabályos telepítettsége ellenére tájképileg nem kedvezőtlen, de a talaj minőségét és a talajvízszintet hátrányosan befolyásolja.

Erdőterület

A falu belterületétől keleti irányban terülnek el a legnagyobb területű erdők, gazdasági és turisztikai rendeltetéssel. Az erdők egy részében szabályos erdőgazdálkodás folyik. Jelentős funkció a vadászat és a turizmus, méltán élvezik a többszörös védelmet (tájképvédelem, madárvédelem). Az országos ökológiai hálózat részei.

Említést érdemel a maga sajátos karakterével Homokpuszta. Az oda vezető út kellemes erdőérzetet kelt, az épületek feltárulásával pedig része a pusztának a környéken legeltetett birkanyáj, amely pillanatnyilag 365 egyedet számlál. A legelőgazdálkodás látványa az évszázados tölgyekkel, melyek alatt delel a nyáj- megkapó, páratlan élmény. Különleges ritkaság számba megy a legelőerdő.

A Rinya patak a rinyabesenyői út hídjával. A híd átépítése, látványos korlát, esetleg a vízhez vezető lépcső előnyös lenne a patak és a település kapcsolatában.

5. AJÁNLÁSOK

Lábod utcáinak harmonikusabbá tételéhez, az utcasorba való megfelelő illeszkedéshez teszünk néhány javaslatot. A jelenlegi sokféle épület által alkotott utcakép épületekkel egységessé és harmonikussá alakítására kicsi az esély, a különböző korú, változó tömegű házak 3 km hosszú sorára nehéz lenne megfogalmazni egységességet célzó megjelenést.

FALUSIAS TELEPÜLÉSRÉSZ /Hosszúfalvi utca, Kossuth L. utca, Kis-Lábod/

Telepítés

A telkek paraméterei: keskeny és hosszú, valamint a tájolás, a kelet-nyugati tengely a továbbiakban is az északi oldalhatárra való telepítést teszi logikussá és lehetővé. A környező lakóházakhoz igazodóan kell meghatározni az előkertet, hogy az utcai térfal egységes maradjon. A lakóház mögött az északi telekhatár mellett lehetséges a melléképületek elhelyezése. Célszerűen a gépkocsitárolót is a ház mögött javasolt elhelyezni, mert a telkenkénti két kocsibehajtó nem kívánatos, a keskeny teleknél pedig nem is megoldható. A széles telkek oldalkertjében árnyékos pihenőkert kialakítható. A melléképületeket szintén az északi oldalhatár mellé kell telepíteni.

Magasság

A jelenlegi beépítés legnagyobb hányada földszintes, a térdfalas tetőteres házaknál magasabb lakóház építése nem szerencsés, de a hatályos helyi építési szabályzat sem engedi magasabb épületek építését. A meglévő utcasorba épülő házaknak magasságilag is illeszkedni szükséges a szomszédos épületekhez, emeletes épület nem kívánatos. A padlóvonalat sem javasolt 60 cm-nél magasabbra helyezni a kertkapcsolat miatt.

Tetőhajlásszög

A meglévő lakóházak csak magastetővel épültek 40-45° közötti tetőhajlásszöggel, az ezután építendő épületeknek is ehhez kell igazodni, az illeszkedés miatt elfogadható a HÉSZ (helyi építési szabályzat) szerinti 35-45°. Ez a hajlásszög felel meg az éghajlati sajátosságoknak, a történelmi hagyományoknak, a pikkelyes tetőfedésnek és a padlástér beépítésére is alkalmas.

Tetőforma

A történeti 3 km hosszú utca melletti házak tetőformái sokfélék, utcára merőleges gerincű nyeregtető, utcával párhuzamos gerincű nyeregtető, kontyolt nyeregtető, sáttető, térdfalas tetőtérbeépítés. A tetőformák egyszerűek, nem szabdaltak, nincsenek túlzott tetőfelépítmények. Az új épületekre, vagy az átépítendő lakóházakra nem lehet egyértelműen egyféle tetőformát javasolni, de a szimmetrikus nyeregtető a legszerencsésebb forma. Mindenképpen a szomszédos telkeken álló házak tetőformájához hasonló tetőt kell tervezni, hogy épületcsoportonként egység és harmónia alakuljon ki. A tetők túlnyújtása segíti az árnyékolást. A túlságosan szabdalt tetőket és a nagy tetőfelépítményeket kerülni kell.

Anyaghasználat, színek

Lábod épületállományát meghatározta a környék építőanyag ellátása, a falak téglából készültek vakolt falfelülettel. A homlokzatok színe többnyire visszafogott pasztell, nincsenek harsány, erős színek. Az épületek felújításánál, átalakításánál meg kell őrizni a visszafogott színvilágot, továbbra is kerülni kell a harsány, rikító színeket. Új tetőfedőanyagként az égetett kerámiacserép javasolható, mert egy szép terrakotta színű tető a legelegánsabb a világos falak fölött. A kerámiacserép színével azonos betoncserép szintén használható. A lábazatok színe a falnál jóval sötétebb árnyalatú legyen a felferődő eső és por miatt. A hasított kőburkolatot a tájidegensége miatt kerülni kell.

Ajtók, ablakok

Az ablakok formájának az álló téglalap javasolható, az utcai homlokzaton érdemes szimmetrikusan elhelyezni. A fából készült ajtók, ablakok illenek a történeti utcaképbe. A nyílászárók színére sok lehetőség adódik a barna, zöld és szürke számtalan árnyalatában, felületkezelés lehet mázolás, pácolás. Az éghajlatváltozás miatt egyre inkább szükséges az árnyékolás, a legszebb árnyékolók a fazsaluk, spaletták, ezek szép karaktert adnak a háznak. A redőnyök alkalmazása is támogatható, de mindenképpen világos színben és a redőnyszekrényt a falsíkon belül kell elhelyezni.

Homlokzatképzések

A lakóházak homlokzatai vakoltak, a vakolt felületet célszerű alkalmazni az új épületeknél, a vakolat struktúrájának változatai segítenek izgalmasabbá tenni a nagyobb felületeket. A nyíláskeretek, párkányok hangsúlyozása előnyös lehet. A hasított követ, vagy utánzatait mellőzzük. A jól megkomponált homlokzaton kevés faburkolat új hangulatot adhat az épületnek. A rönkház vagy a teljes faburkolat idegen látvány a településképpen.

Részletek

A külső ablakpárkányokat érdemes szélesebbre készíteni a virágládák elhelyezhetősége érdekében, de a homlokzatot is plasztikusabbá teszi. A lakásbejáratot ajánlott védetten kialakítani, előtetővel védeni, vagy a külső falsíktól beljebb helyezni.

A lábodi lakóházaknál nem volt jellemző a tornác, de a fedett terasz tervezése a többcélú használhatósága miatt javasolt.

A telkek fekvése lehetővé teszi a napelemek tetősíkon való elhelyezését, de az utcai tetősíkon való megjelenését kerülni kell.

Kerítések

Az új kerítések magasságával igazodni kell a meglévőkhöz, a szemmagasságnál magasabb és a tömör, falazott kerítés nem javasolható. Az örökzöld élősövény kerítés – kellő takarást ad, ha igény van rá – de a kapuk áttört kialakítással javasolhatók. Az élősövényből kialakított utcai kerítésekre szép példák láthatóak a faluban. Az élősövényt nem ajánlott a szemmagasságnál nagyobbra hagyni. A kerítésnél érdemes az egyszerűsége törekedni, de a kapuk kis mértékű hangsúlyozása előnyös lehet.

Kertek

A kisméretű előkerteket csak díszkertként, virágoskertként lehet kialakítani. Az oldalkertek meghatározója az udvarba, a garázshoz vezető gépkocsi út. Csak a két keréknyomot érdemes burkolni. Mivel az oldalkertek déli tájolásúak a széles telkeknél javasolt az épület árnyékolása lombos fákkal. A félakkora keskeny telkeknél a faültetésre nincs lehetőség, itt talajtakaró, vagy a szomszéd ház árnyékát is jól viselő árnyéktűrő virág, cserje ültethető.

Az udvarok lekerített első része általában a dísznövények tere, a második udvarrész a gazdasági-állattartási helyszín, míg a kert hátsó része a háztáji mezőgazdálkodás színtere. Az általában mély, hosszú telkek ezt a hármas tagozódást a régebbi településrészen eredendően biztosítják.

Utcák

Lábod utcái jelenleg rendezettek, gondozottak, igaz ez a nagyforgalmú főútra is. Az útburkolat melletti széles zöldsáv a nyílt gyepes árok miatt és a légvezetékek miatt magasra növő fák telepítésére nem nagyon ad lehetőséget. A sokféle tömegű lakóház miatt egységesebb utcaképet szakember által tervezett utcafásítással, a 3 km hosszön szakaszonként változó fafajokkal lehetne összehangolni.

Az utcák légvezetékek miatti kényszerű féloldalúságát a szélesebb lakótelkeken telepíthető lombos fákkal és cserjékkel is mérsékelni lehet.

A település központjától távolodva változó környezet jellemző. A nyugati oldalon telepített ipari telephelyek látványa, környezetszennyező hatása erősen ronthatja a település vidéki voltából származó előnyöket. Esetleg az átereszek hangsúlyosabbá és egységesebbé tételével egyedi karaktert lehetne adni a hosszú útnak. A telkenkénti egy kocsibehajtót kellene megtartani, ezért a garázsokat nem lehet az utcafronton elhelyezni. A település kiterjedése miatt a kerékpáros közlekedés lehetőségét külön kerékpáros sávval kellene biztosítani. A járdák mentén elhelyezett elavult formájú utcai padok cseréje indokolt. A szerepük nem csak a ház előtti kispad pótlása, hanem a hosszú utca mentén a megpihenés lehetősége.

A légies szerkezetű, átlátszó buszvárók szerencsés módon nem hangsúlyosak a településképpen. A fából készült hirdető és köszöntőtáblák esztétikusak, illőek az erdőgazdálkodó településhez. Az utcabútorok összhangját lehetne segíteni azzal, ha a közterületi padok is fából készülnének és a műanyag szemeteszények jelzyszerű deszkaborítást kaphatnának.

Az ingatlan előtti viszonylag széles zöldterületeken változatos talajtakaró növények telepítése évtizedekre dekoratív megoldást ad. A szerény virágmennyiség meg sem közelíti ezt a kívánatos állapotot.

A járdák mellett változatos cserje- és évelő ültetéssel kedvező utcaképet lehet teremteni, ahol a meglehetősen nagy forgalmú közúttól a gyalogos egy elválasztott, intimebb környezetben találja magát. A zárt falú cserjeültetvény járda felőli oldalán a levegő tisztasága mérhetően jobb, mint az út felől.

A markáns növénytartók sok gondozást igényelnek, a talajba ültetett növények-cserjék, évelők- egyszeri elültetéssel lényegesen kedvezőbb esztétikai hatást keltenek.

A főúton a forgalom jelentős. A zöldsávok beültetése ezt a zavaró körülményt jelentősen csökkentheti pszichikai és esztétikai értelemben is.

Közterület

A rendezett és gondozott közterületek, közparkok a jellemzők Lábodra. A főút melletti közkertekben képzőművészeti alkotások állnak.

A megfelelő használat érdekében tájépítész szaktervező által készített környezetrendezési tervet indokolt készíttetni, amely a növényültetést, burkolatokat és a berendezést is tartalmazza. Fontos, hogy az idősebb korosztály számára is kerüljön utcabútor, netán sporteszköz.

Az önkormányzat épületének környéke a növény-borítottságot tekintve nem elég impulzív. A széles utcai zöldsávok lehetőséget biztosítanak szabadföldre ültethető dísnövény-ágyásoknak. A nagyobb felületű virág- és cserjefoltok a jelenlegi, szépen gondozott virágtartó vázák díszítő hatását sokszorososan felülmúlnák. Ugyanakkor a Juniperus ültetvény közepére telepített harmonikás fiú szobor (Vladimir Petrovics Bujnacov Hódolat Jeszenyinnek című szobra a nagyatádi művésztelepen készült 1978-ban) az intenzív növényállomány miatt lassan előnytelen takarásba kerül. Az önkormányzat épületének környékén szabadföldi virágágyások létesítése indokolt, mert a dekorációra a mostani edényes virágok látványa nem elegendő.

A lakóházak előtt változó, néhol meglehetősen széles utcai zöldsáv húzódik, melynek kihasználtsága nem elégséges. Kellemes színfolt a házak előtt néhol fellelhető pihenő-beszélgető pad, de az épített környezet barátságosabb voltát, természetközelibbé tételét elősegítő, jól megválasztott növényzet hiányzik. A lakóházak előtti közterületeken gyümölcsfák is láthatók, több helyen példásan gondozva.

KERTVÁROSIAI TELEPÜLÉSRESZ (Ady u., Bercsényi u., Hunyadi u.)

Telepítés

A telkeket tervezett telekalakítással alakították ki, a telekszélességek egyformák, szellős beépítést tesznek lehetővé. A két észak-déli tengelyű utca melletti telek kedvező tájolásra

adnak lehetőséget. A beépítési mód természetesen és logikusan az oldalhatár melletti beépítés. Az előkertek mérete általában 5m, ezt ajánlatos az új épületeknél is betartani. A gépkocsihelyezés udvari épületben kedvezőbb utcai megjelenést ad, az utcai homlokzati garázkapu nem előnyös.

Magasság

A lakóházak magasságát meghatározza a helyi építési szabályzat, így biztosítva az illeszkedés lehetőségét. A néhány, emeletesre épített lakóház nem tekinthető követendő példának. A tetőtérbeépítés térdfalmagasítással igazán nagy alapterületre ad lehetőséget. A padlóvonalat sem ajánlatos 60 cm-nél magasabbra építeni, hogy a kellő kertkapcsolatot is biztosítani lehessen.

Tetőhajlásszög

A tetők hajlásszögére a helyi építési szabályzat 35° és 45° közötti tartományban ad lehetőséget. Az új épületekre az illeszkedés miatt a $40-45^\circ$ ajánlható. A kisebb kiugró részeken, előtetőkön elképzelhető az alacsony hajlású fémlemez-fedés, vagy lapostető.

Tetőforma

Az új épületek tetőformájának a magastető ajánlott, az utcában leginkább jellemző tetőgerinc irányú. A sátozott épületek szomszédságában nem javasolható az oromfalas nyeregtető, a kontyolt változat adja a harmonikusabb illeszkedést. A szabdaltszerű tetőforma és a túlzottan hangsúlyos tetőablak, felépítmény nem illeszkedik a vidéki környezetbe. Az asszimmetrikus tetőt kerülni kell.

Anyaghasználat, színek

A téglából épült falakat célszerűen vakolni kell, kevés faburkolat a nyílászárók mellett vagy felett, illetve az oromfalakon kevés felületkezelt faburkolat egyedivé teheti a homlokzatot. A nyílászárók anyagának a fa javasolható, a felülete lehet pácolt, vagy a fához illő színűre mázolt, a barna, a zöld, a szürke különböző árnyalatai. Az árnyékolást zsaluval, illetve rejtett szekrényes redőnnyel lehet megoldani.

A falak színezése világos színárnyalatú legyen, a meleg színek használata javasolt, az erős és rikító színeket kerülni ajánlott.

Ajtók, ablakok

Az ajtók kialakítása üvegezten javasolható, az utcára és a kertre való kilátás érdekében. Kerülni javasolt a domború üvegezésű ajtókat. Álló téglalap alakú ablakokat érdemes alkalmazni, azokkal biztosítható a kellemes arányú homlokzat. A nyílászárók színezésére a barna különböző árnyalatai, az olajzöld és szürke színek javasolhatóak.

Homlokzatképzések

A téglafalakat vakolni érdemes, a különböző textúrájú vakolatok használatával változatos felületek alakíthatók ki. A homlokzaton a kőburkolat alkalmazását kerülni kell, mert idegen a somogyi tájtól. A kevés megfelelően kezelt faburkolat egyediséget adhat a háznak és utal a fában gazdag vidékre. A téglatagozatok, párkányok szintén egyedivé tehetik a homlokzatot. A lábazatot vakolni javasolt, sötétebb színre festve.

Részletek

A nyílászárók körüli vakolatkeret jellegzetes és változatos formálást tesz lehetővé és hagyománya van a somogyi népi építészetben. Az ablakok párkányát szélesebbre javasolt alakítani a virágládák elhelyezése és plasztikusabb hatás miatt. A téglatagozatok, párkányok alkalmazása előnyös.

Kerítések

A kerítések magasságával a meglévő – szerencsésen szemmagasság alatti - mérethez ajánlatos igazodni. Az áttört kerítésnek van hagyománya a településen, érdemes megtartani. A szépen kezelt, megmunkált faanyag elegáns kerítés. Az áttört kapuk hangsúlyozása érdekesebb látványt ad. A gondosan nyírt, szemmagasságnál alacsonyabb sövénykerítés változatosabbá teszi az utcaképet.

Kertek

A tágas telekméreték többféle kerthasználatot tesznek lehetővé. Az előírt beépítés betartásával elegendő melléképület is építhető, még kisállatok számára is építhetők ólak. A pihenőkert mögött leválaszthatók kertrészek a kisállatok számára, de a konyhakertre is jut hely. Az előkertek virágosítása mindenképpen ajánlott, amit egy-egy virágzó cserje még szebbé tehet. A szélesebb telkek oldalkertjébe telepített lombos fák az árnyékolás mellett a heterogén épülettömegek által alkotott utcaképet egységesebbé teszik.

Utcák

Lábod utcái jelenleg rendezettek, látszik, hogy gondos gazdákkal rendelkezik a település. Az utcai fásításra érdemes nagyobb hangsúlyt fektetni. Őshonos fafajokkal harmonikus és egységes utcaképek alakíthatók. Az utcai padok megújítása, lecserélése jelentősen javítana az utcaképen és kellemes utcai pihenőhelyek jönnének létre. Az utcafásításhoz és cserjeültetéshez érdemes tájépítész segítségét igénybe venni.

Közterület

A közparkok, játszóterek területét kedvezőbbé és jobban használhatóvá lehetne tenni tájépítész által készített környezetrendezési tervvel.

INTÉZMÉNYTERÜLET

Lábod középületei a Rinyabesenyőbe vezető útelágazás teresedése környékén állnak. Építészetileg elég változatosak, nem igazán illeszkednek egymáshoz, de szerencsés módon ez a nagyra nőtt fák miatt kevésbé érzékelhető.

A különálló lapostetős íves harántfalú takarékpénztár épülete a leginkább idegen a településképben. Magastetővel való lefedése előnyösebb és hangsúlyosabb megjelenést adna, érdemes lenne a saroképület karaktert adni a homlokzat átalakításával.

Az épületek gondosan megtervezett homlokzatfelújításával, egyszerű eszközökkel kedvezőbb, nagyobb összhanggal bíró megjelenést kaphatnának az épületek.

GAZDASÁGI TERÜLET

Az új épületek telepítése szabadonálló módon történjen. Az épületek méreteit a funkció és a technológia határozza meg. A csarnokszerkezetek továbbra is épülhetnek, de az erős színeket, különösen a kék színt kerüljük. Javasolt a természetes földszínek (barna, drapp, szürke) alkalmazása.

A telephelyek zöldfelületeire, fásítására javasolt gondot fordítani, a telekhatárok mellett kedvező a háromszintes növényállomány. A szép parkosított környezet előnyösen

befolyásolja a munkakedvet. Különösen kedvező lenne a főút melletti heterogén épületállománnyal rendelkező telephely utcai kerítése mentén háromszintű növényállomány telepítése. A mezőgazdasági területtel határos üzemi terület kerítése mellett célszerű háromszintű növényzóna telepítése.

A kőzúzalékot raktározó, osztályozó telep porszennyezése a református temetőig, sőt azon túl is számottevő. Valamennyi telephely átgondolt, tervezett védősávval való ellátása, bekerítése szükséges.

A település központjától távolodva változó környezet jellemző. A nyugati oldalon telepített ipari telephelyek látványa, környezetszennyező hatása erősen ronthatja a település vidéki voltából származó előnyöket.

A gazdasági területek túlzottan nagyméretű tömege helyett inkább kisebb épületcsoportot érdemes tervezni, a környezetükben a gondos növényültetés többféle szempontból kedvező. A túl élénk és hideg (kék) szín alkalmazása kifejezetten kerülendő.

TEMETŐK

A református temető déli felén is célszerű zárt növényfalat telepíteni.

A hosszúfalusi temető keresztje melletti vadgesztenye nem szerencsés fafaj, mert szinte lehetetlen megvédeni gesztenyemoly kártételétől. Célszerű volna a fát kislevelű hárssal lecserélni.

MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET

A lábodi határban nagy szántóföldek, hatalmas erdőterületek, a Rinya völgyében ligetes gyepek a meghatározóak. A jelenlegi tájhasználatot érdemes megőrizni. A lakóterület és az erdő közötti mozaikos tájat szintén meg kell tartani. A kevés gyepterület megszüntetése nem támogatható, sőt a bővítése célszerű lenne.

A mezőgazdasági területeken eddig sem volt jellemző az épületek építése, remélhetően ezután sem lesz rá igény. Ha azonban mégis építésre kerülne sor az épület tájba illesztésére kell törekedni és természetes földszíneket alkalmazni. A tájbaillesztést az épület körüli fásítás segíti.

A gyepterületek megtartása különösen fontos. A mezőgazdasági utak mellett fasorok telepítése indokolt. A mezővédő erdősávok telepítése nem csak a tájkép szempontjából előnyös, hanem a talajvédelem miatt is. Az út melletti fasorok kiegészítése hasznára válna a tájképnek.

Az élővizek, patakok és a vízfolyások melletti zöldsávokat, galériaerdőt meg kell tartani a víz minőségének védelme és a tájképi értéke miatt.

ERDŐTERÜLET

Az erdőterület tájképi védelem alatt áll, az erdőgazdálkodás, többféle turisztikai funkció megtartandó. Az erdőterületeken csak a fenntartáshoz, a turizmushoz szükséges építmények elhelyezése támogatható, a méreteikről a helyi építési szabályzat rendelkezik. Csak a fenntartáshoz és a turizmushoz kapcsolódó építmények elhelyezése javasolható. Az anyaghasználatra a természetes anyagok, elsősorban a fa javasolható. A tanösvényeket és túraútvonalakat fenn kell tartani. Az erdők turisztikai funkciónak erősítése hasznára válna a településnek. Az erdők tájképvédelmi területek, ezért a kialakult tájhasználat hosszútávú megőrzése fontos szempont.

A Borkúti szőlőterületen a szőlőművelés fenntartása fontos lenne, a patinás, szép présházak megőrzése kívánatos.

6. JÓ PÉLDÁK – ÉPÜLETEK, RÉSZLETEK, KERTEK

A lakóházak utcaképbe illesztése, építészeti hagyományok alkalmazása követendő példa, amint az épületek visszafogott színvilága is.

A történeti épületek ablakainak és árnyékolóinak követendő példái.

Kortárs építészeti módon megformált lakásbejárat és ablak.

Kerítések

Egyszerű, elegáns kerítések, harmóniában a környezetükkel.

Kertek

A változatos, dús növényzet emeli az ingatlan esztétikai értékét, jól lehatárolja a hátsókert, a gazdasági kert területét, javítja a település arculatát.

Az udvaron elhelyezett kerti építmény sok mindenre alkalmas, a lakók komfortérzetét jelentősen növelheti.

A bejárat változatos növényanyaga botanikus kertek minőségét idézi.

A lakóház körül elhelyezett, egész nyáron virágzó leanderek naponta derűs hangulatot keltenek. A ház végénél a képen alig látható, valószínűleg teraszt fedő építmény intim, hangulatos pihenőhely védelmére szolgálhat. Ebben a növénykörnyezetben a terasz a lakóház szerves tartozéka, a lakótér alkalmas időjárási körülmények esetén valószínűleg előnyösen megnövelt.

Utcák

Az igényes lakóházak részben takartak, az utcakép megfelel annak a tanításnak, miszerint a ház és közvetlenül mellette a fa több, mint egy ház és valahol a közelben egy fa együttese

Ilyen határozott, markáns növényfallal, mely a természetközelség csalhatatlan bizonyítéka, ritkán találkozunk településeinken.

A növénytelepítés pozitív és negatív példája egy képen. A trombitafolyondár virágpompája magára vonja a figyelmet. Kár, hogy a ház előtti közterület teljesen csupasz.

A fák szabad térállásban genetikai parancsuk szerint fejlődnek, fajuk, fajtájuk jellemző habitusát veszik fel. A környezet páratlan díszei.

Ormos professzor szerint „minden térbeli alkotó művészetben a tárgyak nagysága, mérete önmagában esztétikai hatást fejt ki, vagy legalábbis tényezője az esztétikai hatásnak. Például jelentős emlékműveknél nem csak azért alkalmaznak sokszor óriási alakokat, hogy a környezet nagy kiterjedéséhez alkalmazkodjanak, hanem a nagyság benyomása önmagában is lenyűgöző legyen. A lenyűgöző nagyság kísérő benyomásokat vált ki ilyenkor: hatalmas, impozáns, fenséges, tiszteletre méltó, ünnepélyes látványról beszélünk s ez a kertművészetben is jelentős. Az egyes nagyméretű fák ezért is jelentenek számunkra nagy értéket, de ide tartozik a nagy sík gyepfelületek láttán fellépő érzelmmel átszótt hatás is.”

Építészet és környezet páratlan viszonya

7. JÓ PÉLDÁK – SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYEK (egyedi építmények, reklámok)

A cégek, cégfeliratok, üzletfeliratok, intézménynevek elhelyezésére szükség van, azokat minden esetben az épület stílusához, formavilágához, anyaghasználatához, színeihez kell igazítani. A figyelem felhívására nem a tábla mérete és harsány színei a legalkalmasabbak, az épület architektúrájához illeszkedő egyszerű, elegáns üzletfelirat kiválóan betölti a rendeltetését.

Az egyszerű megjelenésű közterületi hirdetőtáblák fából készültek, így utalnak a fában bővelkedő vidékre.

Szerencsére klasszikus, nagyméretű reklámtáblákat, óriásplakátokat eddig sem helyeztek el Lábodon.

A településre érkezőt és a távozót barátságos köszönő tábla fogadja.

A kábeltelevízió föld feletti türkiz színű dobozai, főleg a színük miatt elég hangsúlyos szerepet játszanak az utcaképben, a majdani cserénél érdemes lenne természetes földszínűre, vagy fűzöldre váltani.

A szelektív hulladékgyűjtő szigetek takarása és feltűnő elhelyezési igénye elég ellentmondásos feladat. A jelenlegi vízszintes lécezésű háromoldali takarása rendezett külsőt mutat. A kerítés mellé ültetett egy-egy fa és cserje oldaná a konténercsoport látványát.

A közműberendezések további elhelyezése az eddigi körültekintéssel történjen. A drótfonatos kerítéssel bekerített szennyvízátemelők látványa tájba illőbb lenne, ha a kerítés külső oldala mellé néhány szép cserje kerülne.

A légvezetékek és a közvilágítás vasbeton oszlopai valószínűleg még sokáig lesznek láthatóak, a kedvezőbb megjelenésű oszlopokra és a földkábeles megoldásra történő cserére valószínűleg csak a távolabbi jövőben lesz lehetőség. A hálózat korszerűsítése során azonban törekedni kell a föld alatti elhelyezésre.

Impresszum

Megrendelő: Lábod Község Önkormányzata Lassu István polgármester

Főépítész: Gyivicsán Zoltán

Készítette: Virányi Építész Stúdió Kft. Kaposvár

Közreműködött: Fábián Éva, Hartner Rudolf

2017. december